

บทที่ ๘

การสอนซ่อมเสริมและการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การสอนซ่อมเสริม (Remedial teaching)

การสอนซ่อมเสริมเป็นกิจกรรมสำคัญอย่างหนึ่งในการใช้หลักสูตรใหม่ ซึ่งครูจะละเลยไม่ได้ เพราะการสอนซ่อมเสริมจะช่วยให้หลักการของหลักสูตรข้อหนึ่งที่ว่าว่าเป็นการศึกษาเพื่อปวงชนได้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายของการสอนซ่อมเสริมไว้ดังนี้

“การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนกรณีพิเศษนอกเหนือไปจากการสอนปกติ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องที่พบในตัวเด็ก” (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๔: ๙๗)

“การสอนซ่อมเสริม (remedial teaching) หมายถึง การสอนเพื่อมุ่งแก้ไขผู้เรียนที่เรียนช้า (slow – learner) ให้สามารถเรียนได้ทันเพื่อนในระดับชั้นเรียนเดียวกัน ตามมาตรฐานหรือเกณฑ์ (criterion) ที่กำหนดไว้ และสอนเสริมสำหรับผู้เรียนที่เรียนดีให้ได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่” (สุกัญ เทียนทอง, ๒๕๒๗: ๒๒)

“การสอนซ่อมเสริมคือการให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้มีเวลาเรียนเพิ่มขึ้น ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เข้าใจขึ้นจนสามารถบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้” (สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, ๒๕๒๙: ๑๕)

“การสอนซ่อมเสริม คือการสอนเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง หรือเพิ่มเติมสิ่งที่ขาดไป หรือเสริมสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้” (จำนง พรายแย้มแข, ๒๕๓๓: ๔)

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนพิเศษที่จัดขึ้นนอกเหนือจากการสอนปกติ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง แก้ปัญหาทางการเรียนของผู้เรียนที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และยังเป็นส่งเสริมทักษะพัฒนาการเรียนรู้ใหม่ๆ ให้กับผู้เรียนที่เรียนดี ได้พัฒนาไปตามความสามารถของตนให้ดียิ่งขึ้น

ความสำคัญ

เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนที่ต่างกัน ซึ่งผู้เรียนบางคนเรียนดีและไปได้เร็ว บางคนเรียนช้า ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่ครูควรจะให้ความสนใจผู้เรียนทั้งสองประเภทนี้

เป็นพิเศษ 3.1๒) ช่วยเหลือแก้ไขผู้เรียนที่มีข้อบกพร่องในการเรียน และส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้เรียนที่เรียนดี ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงได้กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา

๑. ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนอ่อน หรือมีปัญหาทางด้าน การเรียนในบางเรื่อง

๒. ช่วยให้ผู้เรียนที่เรียนช้ามีความเข้าใจทัดเทียมกับผู้เรียนอื่น ๆ

๓. ช่วยส่งเสริมเพิ่มพูนความรู้ผู้เรียนที่เรียนดีให้มีความรู้ความสามารถยิ่งขึ้นไป

๔. ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นจนสุดความสามารถของตน

๕. ช่วยลดอัตราการสอบตกซ้ำชั้นของผู้เรียน

๖. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินผลรายวิชา

๗. ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

การจัดการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ เริ่มต้นตั้งแต่ครูผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไป ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบไว้ ซึ่งการที่จะจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้สอน จะต้องรู้เนื้อหาสาระของบทเรียน รู้วิธีการที่จะนำวิธีสอนแบบที่เหมาะสมหรือเทคนิคตลอดจน กลวิธีในการสอนวิชานั้น ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ต่อจากนั้นก็ทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วจึงนำผล การทดสอบที่ได้มาประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในรายวิชานั้น ๆ และถ้าผลการประเมินยังไม่ ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ครูผู้สอนจะต้องสอนซ่อมเสริมเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนให้สำเร็จ จึงจะ นับว่าครูได้ดำเนินการครบกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

หลักการสอนซ่อมเสริม

เนื่องจากการสอนซ่อมเสริมเป็นการสอนที่นอกเหนือจากการสอนตามแผนการจัดการ เรียนรู้ปกติ เป็นการสอนเพื่อปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอน ควรยึดหลักดังนี้

๑. สอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้เรียน

๒. เลือกใช้วิธีสอนหลากหลาย เหมาะสมเป็นรายบุคคล และแตกต่างจากการสอน

ปกติ

154

๓. จัดกลุ่มย่อยผู้เรียนที่มีปัญหาเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๔. ไม่ควรสอนในสิ่งที่ผู้เรียนรู้อีก

๕. กระตุ้นและเสริมกำลังใจให้ผู้เรียนขณะสอน

๖. การทบทวนความรู้เดิมเพื่อให้ต่อเนื่องกับความรู้ใหม่ ต้องใช้ระยะเวลาสั้น ๆ

๗. การสอนอยู่ในหลักการของการ ย้ำ ซ้ำ ทวน

วิธีการสอนซ่อมเสริม

“ไม่มีวิธีสอนใดดีที่สุดในการสอนซ่อมเสริม ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรพยายามเลือกมาใช้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดบกพร่องหรือจุดเด่นของผู้เรียน” (Dechant, ๑๙๗๑: ๒๘๙) ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรที่จะเลือกวิธีสอนที่เหมาะสม หรืออาจเลือกวิธีสอนหลาย ๆ วิธี มาใช้ในการสอนซ่อมเสริมแต่ละครั้งก็ได้ เช่น

๑. การสอนแบบตัวต่อตัว เป็นการสอนระหว่างครูกับผู้เรียนนับเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพราะครูมีเวลาที่จะอธิบายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างละเอียด และผู้เรียนสามารถที่จะซักถามปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่

๒. การสอนเป็นกลุ่มย่อย ซึ่งครูอาจจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ ประมาณ ๒ – ๓ คน โดยให้ผู้เรียนที่มีปัญหาเหมือน ๆ กันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน และครูอาจจะใช้วิธีสอนและให้งานสลับหมุนเวียนไปที่ละกลุ่ม ส่วนดีของการสอนเป็นกลุ่มย่อย คือผู้เรียนจะได้ช่วยกันภายในกลุ่ม ช่วยกันแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน สำหรับครูผู้สอนนอกจากจะใช้ครูผู้สอนประจำแล้ว อาจจะเปลี่ยนหรือหมุนเวียนให้ผู้อื่นสอนแทนได้

๓. ผู้เรียนสอนกันเอง ในการสอนซ่อมเสริมอีกวิธีหนึ่งครูผู้สอนอาจจะใช้วิธีการคัดเลือกผู้เรียนที่ยังไม่ผ่านจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ก็ได้ การสอนก็เช่นเดียวกับครูสอนอาจจะเป็นการสอนแบบตัวต่อตัว หรือสอนเป็นกลุ่มย่อย ๆ การสอนกันเองนี้ผู้เรียนที่เป็นผู้สอนจะใช้ภาษาง่าย ๆ และเข้าใจความรู้สึกของกันและกันเป็นอย่างดี ทำให้การอธิบายหรือชี้แนะหรือสอนนั้น ผู้เรียนจะเข้าใจได้ง่าย นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนที่ช่วยสอนเกิดความภูมิใจและสนใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น เพื่อจะได้มีความรู้อย่างแจ่มแจ้งและแม่นยำ จะได้นำมาอธิบายให้เพื่อนฟังได้ หรือการสอนโดยให้ผู้เรียนสอนกันเองนี้ อาจให้ผู้เรียนที่อยู่ชั้นสูงกว่ามาช่วยสอนด้วยก็ได้

๔. การใช้บทเรียนโปรแกรม สำหรับผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ในบางเรื่องนั้น ครูอาจจะใช้บทเรียนโปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูปสำหรับเรื่องนั้น ให้ผู้เรียนอ่านและเรียนด้วยตนเอง ถ้าไม่เข้าใจจึงซักถามและทำแบบฝึกหัดในแบบเรียนนั้น เมื่อทำเสร็จแล้ว จึงเปิดดูเฉลย ถ้าไม่เข้าใจครูผู้สอนจะอธิบายเพิ่มเติม

TL 412 (TL ๓12) การใช้สมุดแบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง ลักษณะของสมุดแบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเอง 155 นั้นคล้ายกับแบบเรียนสำเร็จรูป คือเริ่มต้นด้วยการอธิบายเนื้อหา ตัวอย่าง แบบฝึกหัด แล้วจึงเป็นการเฉลย แต่ลักษณะที่แตกต่าง คือสมุดแบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเองจะมีแบบฝึกหัดมากกว่าแบบเรียนสำเร็จรูป เพราะต้องการให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการทำแบบฝึกหัดให้มากขึ้นเอง

๖. การเขียนคำถามเอง วิธีการนี้ครูผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนอ่านบทเรียนแต่ละเรื่อง เมื่อผู้เรียนอ่านจบ ให้แต่ละคนตั้งปัญหาในกระดาศัพท์คำ ซึ่งครูอาจจะเตรียมไว้ให้ โดยให้แต่ละคนเขียนคำถามลงในบัตรคำนั้น ครูจะเป็นผู้กำหนดว่าให้เขียนคนละกี่คำถามและให้แต่ละคนที่เขียนคำถามนั้นเขียนคำตอบลงบนอีกด้านหนึ่ง ต่อจากนั้นให้ผู้เรียนจับคู่กัน เพื่อฝึกโดยการผลัดกันถามตอบ และอาจมีการสลับเปลี่ยนคำถามระหว่างคู่ด้วยก็ได้ ผู้เรียนจะได้มีโอกาสตอบคำถามและเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น

๗. การให้ทำกิจกรรมเพิ่มเติม หลังจากครูได้วัดผลหรือประเมินผลดูแล้ว พบว่าผู้เรียน มีผลการทดสอบใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่จะผ่านหรือผ่านเกณฑ์ไปแล้วแต่ผู้สอนยังอยากให้ฝึกทักษะ ในการทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมอีก เพื่อจะได้ผ่านเกณฑ์หรือให้มีความเข้าใจเพิ่มขึ้น ผู้สอนอาจให้ ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม โดยแบบฝึกหัดนั้นอาจจะมีความยากง่ายใกล้เคียงเพิ่มเติม หรืออาจจะยากกว่าเดิมสำหรับการฝึกทักษะให้กับผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์แล้ว โดยอาจจะให้ทำ ที่บ้านหรือที่โรงเรียนขึ้นอยู่กับสภาพการณ์และความเหมาะสม

๘. การเฉลยข้อสอบ เป็นการสอนซ่อมเสริมวิธีหนึ่งกับเด็กทั้งชั้น โดยไม่แบ่งเป็นกลุ่ม เก่ง กลุ่มอ่อน ผลดีส่วนใหญ่มักจะตกอยู่กับพวกเด็กที่เก่งอยู่แล้ว ส่วนพวกเด็กอ่อนจะไม่ค่อยได้ อะไรเพิ่มเติมจากเดิมเท่าใดนัก อย่างมากก็ได้แต่เพียงรู้ว่าทำไมจึงผิดเท่านั้นเอง เพราะวิธีการ เฉลยข้อสอบของครูที่ปฏิบัติกันทั่ว ๆ ไป มักจะผ่านไปเร็ว ๆ โดยไม่ค่อยได้เฉลยข้อข้องใจให้ กระจ่างเท่าใดนัก และเด็กที่เรียนอ่อนส่วนมากก็ไม่ค่อยกล้าซักถาม แต่จะมีผลพลอยได้กับเขา บ้างก็ตอนที่พวกเด็กเก่งที่บังเอิญผิดเหมือนกัน เด็กเก่งจะซักถามอย่างละเอียดลออจนหมด ความสงสัย ช่วงนี้จะเป็นช่วงเวลาที่ครูจะอธิบายได้เป็นอย่างดี เพราะความรูสึกของครูมีแนวโน้ม ที่อยากจะสอนเด็กเก่งอยู่แล้ว ซึ่งอาจทำให้ผู้เรียนที่อ่อนมองดูว่าครูที่สอนไม่ค่อยจะยุติธรรม

ดังนั้น ครูควรใช้การเฉลยข้อสอบให้เป็นเรื่องของการสอนซ่อมเสริม เพื่อจะได้แก้ไข ข้อบกพร่องของผู้เรียนได้ โดยเปลี่ยนวิธีการเสียใหม่เพียงเล็กน้อย คือนำผลวิเคราะห์จากกระดาษ คำตอบของเด็กประมวลเข้าด้วยกัน แล้วหาความถี่ดูว่าเนื้อเรื่องตอนใดที่เด็กผิดกันมากที่สุด ควรจะเน้นเรื่องนั้นให้มาก เสมือนหนึ่งเป็นการสอนทบทวนเรื่องนั้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งไม่ต้อง คำนี้ถึงเด็กเก่งอ่อน ใช้วิธีการสอนแบบเดียวเหมือนกันหมดทั้งชั้น และสิ่งที่สำคัญคือครูที่สอน

156 ต้องพยายามซักถามพวกเด็กอ่อนแบบจีเป็นรายตัวเลย จะช่วยให้เด็กอ่อนมีโอกาสนำข้อสงสัย
สิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์ทั่วถึงกัน

๙. การสอนใหม่ วิธีนี้คล้าย ๆ กับการสอนทบทวนวิชา คือคัดเด็กกลุ่มอ่อนที่ทำผิดเหมือน ๆ กัน หรือใกล้เคียงกันมารับการสอนใหม่ เฉพาะเจาะจงเป็นบางเรื่องที่ทำผิดเท่านั้น แต่ทั้งนี้จะต้อง ภายหลังที่ครูได้วิเคราะห์อย่างถ่องแท้แล้วว่า เด็กทำผิดเพราะไม่มีความรู้ความเข้าใจเลยจริง ๆ มิได้เกิดจากความบกพร่องของข้อสอบ ในการนำเรื่องราวที่เคยสอนแล้วมาสอนทบทวนให้ใหม่ นี้ครูจะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินการสอนให้แปลกไปจากเดิมอีกด้วย เช่น เคยสอนด้วยวิธีอธิบาย หรือบรรยายด้วยปากเปล่า เวลาสอนซ่อมเสริมอาจจะต้องเปลี่ยนเป็นวิธีใช้อุปกรณ์มาประกอบ ในการเรียนรู้ หรือสาธิตให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง เพราะผู้เรียนในแต่ละชั้นจะมี ระดับของสติปัญญาแตกต่างกัน เมื่อครูอธิบายด้วยปากเปล่า เด็กที่ฉลาดสามารถสร้างภาพ สำเร็จและทำความเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว ส่วนเด็กอีกกลุ่มหนึ่งที่ฉลาดน้อยกว่า อาจจะถามผู้สอน ไม่ทัน เกิดความคลุมเครือ เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง คือ เข้าใจแบบครึ่ง ๆ กลาง ๆ เมื่อเวลาผ่านไป นาน ๆ ความรู้ความเข้าใจที่ได้ไว้ครั้งเดียวก็หายไป เมื่อไปพบข้อสอบที่พลิกแพลงบ้างก็จะ

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นการสอนซ่อมเสริมให้กับผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่หรือทั้งห้องซึ่งจะมีวิธีการและแนวทางหลากหลายรูปแบบ แต่ในบางกรณี ครูผู้สอนจำเป็นที่จะต้องพิจารณาผู้เรียนเป็นรายบุคคลด้วย โดยใช้วิธีศึกษาเด็กเป็นรายกรณี (Case study) ดูว่าเด็กคนใดที่มีปัญหาหรืออาจจะเป็นกลุ่มย่อยที่มีปัญหาด้านการเรียน และจัดซ่อมเสริมให้เป็นรายบุคคล หรือกลุ่มย่อย ซึ่งครูอาจใช้เวลาช่วงเช้าก่อนเข้าเรียนหรือช่วงตอนพักเที่ยง หรืออาจจะเป็นเวลาหลังเลิกเรียน เหตุที่ครูจำเป็นจะต้องซ่อมเสริมผู้เรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มย่อย รวมทั้งอาจสอนเป็นกรณีพิเศษเพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้กับผู้เรียนเหล่านี้ก็เนื่องด้วยเหตุผลจากอิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ ที่มีต่อการเรียนรู้ นั้น ผู้เรียนอาจได้รับที่ต่างกันจึงทำให้ผลการเรียนรู้แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รวมทั้งตัวผู้เรียนด้วย ซึ่งการสอนซ่อมเสริมอาจจะผนวกหลาย ๆ วิธีเข้าด้วยกันก็ได้ แต่ในท้ายที่สุดต้องให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเรียนรู้ได้

คุณลักษณะและพฤติกรรมของเด็กอัจฉริยะ

157

การจัดการเรียนรู้นอกจากจะช่วยผู้เรียนที่เรียนอ่อน หรือมีข้อบกพร่องในการเรียนแล้ว ครูผู้สอนต้องสนใจผู้เรียนอีกกลุ่มหนึ่งด้วยคือ กลุ่มเด็กเก่ง หรือเด็กอัจฉริยะ Cummings, W. (๑๙๗๕ : ๑๑๒) กล่าวถึงคุณลักษณะพฤติกรรมของเด็กอัจฉริยะไว้ ดังนี้

๑. เป็นผู้มีความกระตือรือร้นที่จะอ่านหนังสือทุกประเภท
๒. เป็นผู้มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้วิทยาศาสตร์หรือวรรณคดี
๓. ได้รับรางวัลเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ศิลปะ หรือวรรณคดี
๔. มีความรวดเร็ว ว่องไวในการตอบคำถาม
๕. เป็นผู้ที่เรียนดีเด่นทางวิทยาศาสตร์
๖. เป็นผู้ที่มีความสนใจกว้างขวาง
๗. เป็นผู้ที่ชอบเสี่ยงหรือทดลองสิ่งใหม่ ๆ
๘. เป็นผู้ที่มีอารมณ์มั่นคงไม่หวั่นไหวง่าย
๙. เป็นผู้นำของเพื่อนร่วมวัย
๑๐. เป็นผู้ที่ชอบทำอะไรด้วยตนเอง
๑๑. มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
๑๒. มีวินัยในตนเอง และไม่ต้องการให้ผู้อื่นบังคับ

๑๓. เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม สามารถที่จะแก้ปัญหาได้อย่างฉลาด
๑๔. มีความคิดสร้างสรรค์ เห็นความเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ และมีความคิดที่แปลกใหม่
๑๕. สามารถที่จะแสดงออกได้ดีทั้งทางด้านการพูดและกิริยาท่าทาง
๑๖. สามารถที่จะเล่าเรื่องที่คิดขึ้นเองจากจินตนาการ
๑๗. เป็นผู้ที่ช่างซักถาม
๑๘. ชอบใช้ความคิดพิจารณา
๑๙. กระตือรือร้นเกี่ยวกับสิ่งที่ตนค้นพบใหม่
๒๐. แสดงความตื่นเต้นในน้ำเสียงเวลาเล่าถึงสิ่งที่ตนค้นพบใหม่ ๆ

ปัญหาในการสอนซ่อมเสริม

การสอนซ่อมเสริมด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว ครูผู้สอนอาจจะประสบกับปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านผู้เรียน ด้านตัวครู หรือด้านผู้ปกครอง ดังนี้

ด้านผู้เรียน

- ผู้เรียนรู้สึกมีปมด้อยเมื่อต้องเรียนซ่อมเสริม
- 158
- ผู้เรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทยและครูผู้สอน
 - ผู้เรียนไม่ต้องการเข้ารับการสอนซ่อมเสริม
 - ผู้เรียนไม่มีเวลาเข้ารับการสอนซ่อมเสริม ดิตเล่น หรือมีกิจกรรมอื่น ๆ
- ที่คิดว่าสำคัญมากกว่าการเรียน
- มีผู้เรียนจำนวนมากเกินไป ครูจึงจำเป็นต้องสนใจเด็กปกติเอาไว้ก่อน

TL 412 (TL 312)

ด้านครูผู้สอน

- ครูที่มีความรู้ความชำนาญในการสอนซ่อมเสริมมีน้อย
- ครูไม่ชอบผู้เรียนที่เรียนอ่อน เพราะคิดว่าเป็นภาระที่ต้องสอนเพิ่ม
- ครูใช้วิธีการสอนซ่อมเสริมเหมือนการสอนปกติ
- ครูมีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาเพียงพอให้การสอนซ่อมเสริม
- ครูผู้สอนยังไม่เข้าใจวิธีการสอนซ่อมเสริมที่เหมาะสม
- ครูผู้สอนไม่ได้ดำเนินการสอนตามวิธีการเรียนการสอนที่ถูกต้อง
- ขาดความร่วมมือระหว่างครูด้วยกัน
- ขาดความพร้อมด้านสื่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นมากในการสอนซ่อมเสริม

ด้านผู้บริหาร

- ผู้บริหารไม่สนใจและไม่ติดตามผลการปฏิบัติในการสอนซ่อมเสริม
- ผู้บริหาร ไม่ให้การสนับสนุนการสอนซ่อมเสริมเท่าที่ควร
- ผู้บริหารไม่เข้าใจหลักการและวิธีการสอนซ่อมเสริมอย่างแท้จริง

ด้านผู้ปกครอง

- ผู้ปกครองไม่ให้ความสนใจการเรียนของลูกตน และไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการสอนซ่อมเสริม
- ผู้ปกครองรักและปกป้องลูกมากเกินไป ไม่ยอมรับในข้อบกพร่องทางด้าน การเรียน
- ผู้ปกครองคิดว่าการสอนซ่อมเสริมเป็นภาระที่ยุ่งยาก และคิดว่า เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องดำเนินการ

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้อุ้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย นอกจากครูผู้สอนจะจัดการเรียนรู้อุ้ใน กลุ่มสาระแล้ว ยังต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะต่อไปนี้ กล่าวคือ

TL 412 (TL 312)

159

๑. สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้เป็นอย่างดี
๒. สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๓. มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดเป็นระบบ
๔. มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาในการพัฒนา ตน และสร้างสรรค์งานอาชีพ
๕. ตระหนักในวัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและชื่นชมใน วรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย
๖. สามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามสถานการณ์และบุคคล
๗. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคีในความเป็นชาติไทย
๘. มีคุณธรรม จริยธรรม วิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น ครูผู้สอนอาจเลือกใช้ กิจกรรมที่แตกต่างกัน ให้สอดคล้องกับผู้เรียนและจุดประสงค์ของการฝึก เกี่ยวกับเรื่องนี้ อดุลย์ ไทรเล็กทิม (๒๕๕๙, ๘๔-๘๘) ได้จัดกิจกรรมสนทนากลุ่ม (Focus group) ครูสอนภาษาไทยดีเด่น ในกรุงเทพมหานคร เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาการใช้ภาษาไทย พบว่า ส่วนใหญ่ครูจัดกิจกรรมแก้ไขและส่งเสริมการใช้ภาษาไทย ดังนี้

๑. คลินิกหมอภาษา

จุดประสงค์

- เพื่อพัฒนาและแก้ไขทักษะที่เป็นปัญหาในการใช้ภาษาไทยของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนออกเสียงคำควบกล้ำไม่ได้ ผู้เรียนเขียนคำผิด ผู้เรียนแต่งคำกลอนไม่ได้ ผู้เรียนอ่าน จับใจความไม่ได้ ฯลฯ

- เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของภาษาไทยและใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง
- ลักษณะการจัดกิจกรรม

ผู้เรียนที่มีปัญหาทางด้านการใช้ภาษาไทย จะมาขอรับคำปรึกษาที่คลินิกหมอภาษา ครูและผู้เรียนที่ผ่านการฝึกทักษะมาอย่างดีแล้วเปรียบเสมือนกับหมอ ซึ่งมีหน้าที่ตรวจวินิจฉัยข้อบกพร่องของผู้มาขอรับการรักษา (โดยใช้เครื่องมือวินิจฉัยปัญหา ก่อน หรืออาจใช้การสังเกตและสอบถามก็ได้) แล้วจึงให้การรักษาโดยใช้สื่อและเครื่องมือที่ตรงกับปัญหา เช่น แบบฝึกบทเรียนสำเร็จรูป แถบบันทึกเสียง เป็นต้น กิจกรรมนี้ช่วยแก้ไขปัญหการใช้ภาษาของผู้เรียนได้เกือบทุกทักษะ

160

๒. กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน

TL 412 (TL 312)

จุดประสงค์

- เพื่อฝึกการจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน
- เพื่อฝึกการบอกจุดมุ่งหมายสำคัญของผู้เขียน
- เพื่อฝึกการอ่านคล่องและอ่านเร็ว
- เพื่อฝึกการอ่านออกเสียง
- เพื่อฝึกการพูดอย่างคล่องแคล่ว
- เพื่อฝึกการลำดับความคิดก่อนเขียน
- เพื่อฝึกการฝึกเรียบเรียงประโยคเป็นข้อความ
- เพื่อฝึกการมีนิสัยรักการอ่าน

ลักษณะการจัดกิจกรรม

- วางทุงงาน อ่านทุกคน

ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยโรงเรียนจะกำหนดช่วงเวลาปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น วันศุกร์เช้า เมื่อถึงเวลาที่กำหนดผู้เรียนทุกคนจะอ่านหนังสือหรือแผ่นพับที่จัดเตรียมไว้ก่อนแล้ว แล้วบันทึกสาระสำคัญลงในสมุดบันทึก ส่งให้ครูตรวจสอบและให้คะแนน หรืออาจจะเป็นรางวัลก็ได้

- ค่ายฐานการเรียนรู้

ผู้เรียนทุกคนจะเข้าร่วมกิจกรรมค่ายฐานการเรียนรู้ ตามความสนใจ การเรียนรู้มีทั้งในลักษณะที่เวียนไปตามฐานต่าง ๆ และเรียนรู้เฉพาะฐานใดฐานหนึ่งก็ได้ ลักษณะของฐานการเรียนรู้จะเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะทางภาษาไทย เช่น ฐานการอ่าน ฐานการแต่งคำประพันธ์ ฐานคำคล้องจอง ฐานการพูด และฐานการอ่านเป็นต้น ในแต่ละฐานจะมีครูดูแลรับผิดชอบผู้เรียน ตลอดจนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนใช้ทักษะทางภาษาได้อย่างถูกต้อง

- ห้องสมุดเคลื่อนที่

โรงเรียนจะจัดหนังสือประเภทต่าง ๆ ไว้มุมใดมุมหนึ่งในห้องเรียน หรือริมระเบียงทางเดินในแต่ละอาคารเรียน หรือบริเวณอาคารประกอบ หรือบริเวณสนาม เป็นต้น

๓. กิจกรรมประกวดหรือแข่งขัน

จุดประสงค์

- เพื่อฝึกการพูดอย่างคล่องแคล่ว

TL 412 (TL 312)

161

- เพื่อฝึกการอ่านคล่องและอ่านเร็ว
- เพื่อฝึกการอ่านออกเสียง
- เพื่อส่งเสริมการมีนิสัยรักการเขียน
- เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะภาษาเพิ่มขึ้น

ลักษณะการจัดกิจกรรม

ผู้เรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมประกวดหรือแข่งขันทักษะทางภาษาไทย ตามที่โรงเรียนจัดขึ้นในวันสำคัญต่าง ๆ หรือจัดเป็นกิจกรรมของโรงเรียนก็ได้ กิจกรรมนี้เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงออก โดยใช้ความสามารถทางภาษาของตนเองแข่งขันกับผู้อื่น ลักษณะการประกวดหรือแข่งขันอาจจะเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มก็ได้ ลักษณะของกิจกรรม เช่น

- การประกวดอ่านทำนองเสนาะ ประกวดเรียงความ ประกวดคำขวัญ ประกวดเล่าเรื่องจากภาพ เป็นต้น

- การแข่งขันโต้วาที แข่งขันตอบปัญหา แข่งขันตอบคำถาม แข่งขันพูดในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

๔. การแสดงละคร

จุดประสงค์

- เพื่อฝึกการพูดอย่างคล่องแคล่ว
- เพื่อฝึกการเลือกใช้ภาษาในการพูด
- เพื่อฝึกการเลือกใช้ภาษาเรียบเรียงข้อความได้อย่างประณีต
- เพื่อฝึกการประเมินค่าจากเรื่องที่ดู
- เพื่อฝึกการวิเคราะห์ วิจัยข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ดู
- เพื่อฝึกการแสดงทัศนะจากการดูสื่อรูปแบบต่าง ๆ
- เพื่อฝึกกระบวนการคิด การวางแผน การแก้ปัญหา และการทำงาน

ร่วมกัน

ลักษณะการจัดกิจกรรม

ผู้เรียนจะได้รับมอบหมายให้ร่วมกันคิดบทละครสั้น ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน โดยเขียนบทละครมาปรึกษาครูเพื่อขอรับคำแนะนำ ร่วมกันฝึกซ้อมและแสดงตามบทบาทที่กำหนดไว้ โอกาสที่แสดงอาจจะเป็นในชั่วโมงเรียน วันสำคัญต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่

๕. พิศิกรเกมโชว์

จุดประสงค์

- เพื่อฝึกการเลือกใช้ภาษาเรียบเรียงเป็นข้อความได้อย่างประณีตละเอียด
- เพื่อฝึกการเรียบเรียงประโยคเป็นข้อความและเรื่องราว
- เพื่อฝึกการเลือกใช้ภาษาในการพูด
- เพื่อฝึกการพูดอย่างคล่องแคล่ว
- เพื่อฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการนำเสนอรายงานที่น่าสนใจ

ลักษณะการจัดกิจกรรม

การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนต้องออกมานำเสนอรายงาน หรือผลสรุปของกลุ่มหน้าชั้น ถ้าผู้เรียนออกมาอ่านตามที่เขียนไว้จะไม่ทำให้เพื่อน ๆ สนใจ จึงเน้นให้ผู้เรียนใช้วิธีการรายงานคล้ายกับการเป็นพิศิกรเกมโชว์ทางโทรทัศน์ ผู้เรียนต้องเตรียมบทพูดและฝึกทักษะการฝึกพูดเพื่อให้ผู้ฟังสนใจ ผู้ฟังจะมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพูดนำเสนอด้วย

๖. เขียนเรื่องจากภาพ

จุดประสงค์

- เพื่อฝึกการลำดับความคิดก่อนเขียน
- เพื่อฝึกการเรียบเรียงประโยคเป็นข้อความและเรื่องราว
- เพื่อฝึกการเลือกใช้ภาษาเรียบเรียงเป็นข้อความได้อย่างประณีตละเอียด
- เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะภาษาเพิ่มขึ้น
- เพื่อฝึกการแสดงทัศนะจากการดูสื่อรูปแบบต่าง ๆ
- เพื่อส่งเสริมการมีนิสัยรักการเขียน

ลักษณะการจัดกิจกรรม

ผู้เรียนฝึกการเขียนเรื่องจากภาพที่ครูกำหนดให้ หรือผู้เรียนเลือกภาพเองโดยที่ผู้เรียนต้องวางโครงเรื่องที่จะเขียนก่อน ครูจะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์จากเรื่องโดยใช้คำถามนำ แล้วเล่าให้ครูฟังถึงโครงเรื่องคร่าว ๆ ครูจะช่วยเสนอแนะให้เกิดความสมบูรณ์ ผู้เรียนเขียนโครงเรื่องให้ครูตรวจสอบ เสนอแนะ แล้วจึงลำดับความคิดตามโครงเรื่อง หลังจากนั้นจึงเขียนเรื่องตามโครงเรื่องที่กำหนด ลักษณะของภาพที่ใช้ควรเป็นภาพที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน สอดคล้องกับวัยและความสนใจของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนสร้างความคิดในการเขียนเรื่องได้ดี

๗. แบบฝึกทักษะ

จุดประสงค์

- เพื่อส่งเสริมการมีนิสัยรักการเขียน
- เพื่อฝึกการจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน
- เพื่อฝึกการวิเคราะห์ วิวินิจฉัยข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นจากเรื่องที่ดู
- เพื่อฝึกการแสดงทัศนะจากการดูสื่อรูปแบบต่าง ๆ
- เพื่อแก้ไขทักษะที่เป็นปัญหาของผู้เรียน
- เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะภาษาเพิ่มขึ้น

ลักษณะการจัดกิจกรรม

ผู้เรียนฝึกทำแบบฝึกในลักษณะต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้ภาษาที่บกพร่อง โดยครูจัดทำแบบฝึกไว้ให้ ผู้เรียนฝึกทำแบบฝึกทั้งในขณะที่เรียนหรือนอกเวลาเรียน ซึ่งจะมีครูเป็นที่ปรึกษา ดูแล ช่วยเหลือตลอดเวลา เช่น แบบฝึกการเขียนสะกดคำ แบบฝึกการอ่านคำควบกล้ำ แบบฝึกการอ่านจับใจความ แบบฝึกการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น

บทสรุป

การสอนซ่อมเสริมมีหลายวิธี เช่น การสอนเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มย่อย โดยให้ผู้เรียนที่เรียนเก่งสอนผู้เรียนที่เรียนอ่อน การสอนพิเศษโดยครูใช้กิจกรรมต่างๆ ประกอบนอกเหนือจากการสอนปกติหรือใช้สื่อประเภทบทเรียนโปรแกรม หรือหนังสืออ่านประกอบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองได้ตลอดเวลาที่ต้องการ แต่ก่อนที่จะสอนซ่อมเสริมนั้น ครูควรต้องเลือกวิธีการสอนซ่อมเสริมให้เหมาะสมกับลักษณะของเด็กแต่ละคนด้วย

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนทางด้านภาษาไทย เช่น คลินิกหมอภาษา กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน กิจกรรมประกวดหรือแข่งขัน แสดงละคร พิธีกรเกมโชว์ เขียนเรื่องจากภาพ และแบบฝึกทักษะ จะช่วยให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และยังช่วยให้เกิดความตระหนัก รักหวงแหนและภูมิใจในภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทยมาช้านาน

คำสั่ง จงตอบคำถามต่อไปนี้สั้น ๆ พอเข้าใจ

๑. การสอนซ่อมเสริมมีความสำคัญอย่างไร

.....

๒. หลักการสอนซ่อมเสริมมีอะไรบ้าง

.....

๓. จงยกตัวอย่างถึงวิธีการสอนซ่อมเสริมเด็กที่มีความบกพร่องทางภาษา

.....

๔. เด็กที่มีความสามารถพิเศษ หรือเด็กอัจฉริยะมีลักษณะอย่างไร

.....

๕. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหมายถึงอะไร

.....

๖. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีอะไรบ้าง จงยกตัวอย่าง

.....

๗. จงกล่าวถึงแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนชอบเรียนภาษาไทย

.....

๘. กิจกรรมการฝึกอ่านมีอะไรบ้าง

.....

- จำนง พรายแถมแบ. (๒๕๓๓). *เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการสอนซ่อมเสริม (ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (๒๕๒๙). “การประเมินผลระดับประถมศึกษา”, *สารพัฒนาหลักสูตร*. ๔๘ (มีนาคม ๒๕๒๙). หน้า ๑๕ – ๑๗.
- สุกัน เทียนทอง. (๒๕๒๗). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อมเสริมคณิตศาสตร์ เรื่องทศนิยมของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ที่สอนโดยครู กลุ่มเพื่อน และ ศึกษาด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- อดุลย์ ไทรเล็กทิม. (๒๕๔๙). *รายงานการวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้ภาษาไทยของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Cummings , W. (๑๙๗๕). *Check list of criteria to be used for the identification of candidates for the gifted program*. San Francisco Unified School District, mimeographed,
- Dechant, Emerald V. (๑๙๗๑). *Detection and correction of reading difficulties; readings with commentary*. New York : Appleton Century Crofts.